

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Неля Стефанова Иванова,
Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – Бургас,
относно конкурс за **професор** в област на висше образование
2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология,
научна специалност Славянски езици (Руски език: Лингводидактика и превод),
обнародван в ДВ, бр. 24 от 17.03.2023 г.

I. Данни за конкурса

Конкурсът е обявен от Факултета по славянски филологии на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ за нуждите на катедра „Руски език“ на университета. Участвам в състава на научното жури на конкурса съгласно Заповед на ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ № РД-38-195/25.04.2023 г..

Всички процедурни действия, предприети във връзка с обявения конкурс, отговарят на изискванията на ЗРАСРБ, а предоставената документация е в съответствие с Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Кл. Охридски“.

II. Данни за кандидата в конкурса

Единствен кандидат в конкурса е **доц. д-р Илка Любенова Бирова**, преподавател в катедра „Руски език“ на СУ „Св. Кл. Охридски“. Научното и професионално израстване на доц. Бирова са свързани със СУ, където тя завършва специалността „Руска филология“ с втора специалност „Български език“ през 1981 г., от 1986 г. заема академичната длъжност «асистент по практически руски език» към Катедрата по предучилищна педагогика във Факултет по начална и предучилищна педагогика на университета (дотогава, през 1982-1986 г. работи като учител по руски език), а през 2000 г. придобива ОНС „доктор“ по направление 1.3 Педагогика на обучението по (Методика на обучението по руски език) с дисертационната тема „Специализирано обучение по руски език на български студенти педагози чрез речеви модели в хуманитарния научен текст». Междувременно за периода 1990–2006 г. заема последователно академичните длъжности старши асистент (1990-1996) и главен асистент (1996-2006), през 2006 г. е избрана за доцент по научната специалност 05.04.18 Славянски езици (Руски език – предучилищна и начална училищна лингводидактика) във Факултета по славянски филологии в катедра „Руски език“. Доц. Илка Бирова притежава професионалната квалификация «учител по английски език в средните училища» след СДК в СУ „Св. Кл. Охридски“ (2002). Солидната теоретична подготовка и професионалният опит на доц. И. Бирова като изявен специалист в областта на лингводидактиката се изграждат също така в резултат от осъществени специализации в престижни руски университети, участия в многобройни методически семинари на преподавателите по руски език в България, в международни изяви по европейски програми, посветени на въпросите за ранното билингвално и трилингвално обучение и на неформалното образование за възрастни; самата тя е лектор в национални семинари за повишаване на квалификацията на учители по руски език от всички степени на българската образователна система; преподавател е в летните семинари по български език за чужденци-българисти, организирани от ФСлФ на СУ; лектор е в чужди университети чрез преподавателска

мобилност по програма „Еразъм“ (Банска Бистрица, Словакия (2014), Лодз, Полша (2019).

Широкият спектър на преподаваните от доц. Бирова учебни дисциплини в бакалавърска и магистърска степени на обучение в различни факултети на СУ потвърждава достигнатата от нея висока професионална компетентност: сред тях са лекционните курсове «Методика на ранното чуждоезиково обучение», «Игрово взаимодействие в РЧЕО в началното училище», «Играта в обучението по руски език», «Странознание на Русия», «Преводът като интеркултурен диалог», както и практическите курсове по руски език в различни специалности.

Високата научна ерудиция на доц. Бирова и изявеният ѝ интерес към приложните аспекти на езиковото обучение ѝ позволяват да реализира като ръководител (4) или участник (3) вътрешноуниверситетски научни проекти (2012-2018), също и 1 международен (в рамките на програмата „Еразъм+“: “Learning Games. Exchange of Good Practices in Education of Adults“, 2016-2018). Под нейното научно ръководство са защитени 17 магистърски тези на студенти от две магистърски програми на СУ. Разностранна, съдържателна и ползотворна е професионалната и научната активност на доц. Бирова, която включва участието ѝ с доклади в над 50 научни конференции у нас и в чужбина, експертната ѝ дейност като член на редакционната колегия на научното списание „Българска русистика“, участието ѝ в университетски акредитационни и изпитни комисии, членството в национални и международни професионални организации (МАПРЯЛ, Дружество на русистите, Българската национална мрежа на преподавателите по руски език и култура), активната ѝ преводаческа дейност (превела е на български 5 книги от руски език и 1 от английски).

Доц. Илка Бирова е ярък и известен автор на 4 художествени произведения: за възрастни и деца.

III. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

Представените за експертна оценка резултати от учебно-преподавателската и научната дейност на кандидата в конкурса, доц. д-р И. Бирова, отговарят на задължителното условие за изпълнение на минималните национални изисквания по ЗРАСРБ (чл. 26), както и допълнителните изисквания по чл. 57А, ал. 2 от ППЗРАСРБ, като количествените показатели на кандидата значително надвишават праговото равнище за заемане на академичната длъжност „професор“ (600 т.) и се измерват с 1135 т.

IV. Характеристика на представените научни трудове

Общият брой научни трудове на доц. И. Бирова съставлява 102, за участие в конкурса за професор са представени 47 публикации: 1 монография (хабилитационен труд); 1 учебно помагало (в съавторство), 45 (1 в съавторство) статии и доклади в сборници на конференции с научна редакция. Трудовете са написани на руски (34), български (10) и английски език (3), 15 от тях са публикувани в чужбина (Русия, Великобритания, Германия, САЩ, Словакия). Статиите в научни списания с импакт ранг са 5 (Web of Science - 4, SCOPUS – 1).

Научните трудове са в следните изследователски направления – лингводиактика, теория и практика на превода, културология, и отговарят напълно на профила на обявения конкурс.

Свидетелство за значимостта на научната продукция е резонансът, който тя получава сред научната общност у нас и в чужбина (Русия, Полша, Македония, Чехия, Ливан, САЩ, Индонезия, Малайзия и др.). Приложената справка съдържа информация за близо 100 цитирания, от които 12 са в научни списания, индексирани в Scopus и Web of Science.

V. Синтезирана оценка на основните научни и научно-приложни приноси на кандидата

В представените за конкурса научни трудове се съдържат убедителни теоретични и практико-приложни резултати с приносен характер. В това отношение специално място в българската лингводидактика заема хабилитационният труд „Игра в обучении русскому языку как иностранному. Исследование игры как образовательного феномена“ (Москва: НИЦ Еврошкола, 2017, С. 272), издаден и на български език „Играта като образователен феномен в чуждоезиковото обучение“ (УИ „Св. Кл. Охридски“, 2021). Безспорна е неговата ценност за българската наука като първа по рода си цялостна методология на играта като форма на организация на езиковото обучение. Основание за това твърдение ми дават следните постижения:

- Създаден е методически целесъобразен и верифициран действащ модел на чуждоезиковото обучение (чрез конкретния образец на обучението по руски език като чужд) във всички степени на българската образователна система: от детската градина до висшето училище и обучението на възрастни;
- За първи път е анализиран образователният потенциал на играта в чуждоезиковото обучение и от методическа, и от лингвистична гледна точка, като нейните характеристики са съотнесени с развитието на езиковата, речевата и комуникативната компетентност на обучаваните;
- Изграден е теоретичен понятиен апарат и е разработена изключително подробна приложна част с методически указания и препоръки за използване на игрови подходи в обучението по чужд език;
- Систематизирани са игровите подходи в обучението по руски език и са дадени конкретни примери (асоциограми, клъстъри, словесни пъзели, викторини, гатанки, интервю, драматизация, пантомима, дидактически игри: игри-дискусии, игри-симулации, делови игри, електронни ресурси на игри и др.) за приложението им в различните образователни степени на обучение за различни образователни цели;
- Свързани са традиционните методи на преподаване на чужд език със съвременни ефективни и динамични форми на организация на учебния процес;
- Изградена е изключително аргументирана и плодотворна за научни дискусии аналитична част, в която е обобщен опитът на български и чужди специалисти (от Русия, Германия, Грузия, Полша) при използването на играта в чуждоезиковото обучение, приведени са статистически данни и графични изображения, които онагледяват направените изводи;
- Формирането на „игрова култура“ чрез представената в хабилитационния труд авторска концепция оптимизира чуждоезиковото обучение: тя подпомага както преподавателите, издигайки професионалната им компетентност, така и обучаваните, повишавайки не само езиковите им знания и умения, но и тяхната образованост, социална адаптивност и осъзнаването на културната им идентичност.

Авторската концепция на доц. И. Бирова е ценна и в теоретичен план, тъй като ще послужи като основа за нови научни изследвания, ще стимулира появата на нови идеи за чуждоезиковото обучение.

Приносни моменти откриваме и в статиите [2.1-2.11], посветени на превода от руски и на руски език. В техния фокус са широк набор от актуални и неизследвани досега въпроси, свързани със спецификата на превода на специализираната лексика от сферата на кибертехнологиите и киберсигурността, етнографските реалии, субтитрите на филми, енциклопедичните справочници и др., които с конкретните си казуси обогатяват теорията и практиката на превода и ще послужат като полезен ресурс за настоящи и бъдещи преводачи.

VI. Заключение

Доц. д-р **Илка Любенова Бирова** е утвърден и авторитетен университетски преподавател, учен с широк кръгзор, иновативни идеи и безспорни теоретични и приложни приноси в областта на лингводидактиката и превода. Това ми дава основание да изразя *положителната си оценка* и убедено да предложа на членовете на уважаваното научно жури да гласуват в подкрепа на кандидатурата на доц. д-р **Илка Любенова Бирова** за заемане на академичната длъжност „професор“ в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, научна специалност Славянски езици (Руски език: Лингводидактика и превод) в СУ „Св. Кл. Охридски“.

.....

/проф. д-р Неля Иванова/

12 .06. 2023 г.,